

Het uitbreken uit de cocon

– Linda Harris

Een cocon is een beschermend omhulsel voor de pop of larve van veel insecten, waarbinnen een transformatie plaatsvindt en wanneer deze voltooid is komt het volwassen insect naar buiten. Bij de mens begint de transformatie in het cocon-stadium, maar verdere stadia moet men *na* het uitkomen doorlopen. En ondanks de enorme beperkingen die de cocon geeft, is deze een essentieel deel van ons proces van terugkeer naar de Monade en het ontwarren van sommige draden van het weefsel kan tot bepaalde inzichten leiden.



Dit artikel is een weergave van een korte lezing op de conventie in Adyar, december 1998

Waaruit bestaat de cocon? In het algemeen kunnen we zeggen dat het de som van onze conditioneringen is, en aanpassing is een component van deze conditionering. ‘Wat kan de plicht van een theosoof tegenover zichzelf zijn?’ HPB wijst ons in *De sleutel tot de Theosofie* op Epictetus die zegt: ‘Laat u niet afleiden van uw plicht door een of ander ijdele opmerking die de dwaze wereld misschien tegen u maakt, want tegen haar kritiek staat u machteloos en daar moet u zich dus niets van aantrekken’(blz. 224). Intrinsieke waarde heeft niets te maken met waarde in wereldlijke zin. Verslaving aan stoffelijke zaken kan ons in een spirituele leegte achterlaten. Wanneer we zijn verbonden aan het aardse voldoen we aan andere waarden dan die welke de ziel ons influistert als we in een toestand van innerlijke verbondenheid zijn.

Als we ons aanpassen, leggen we ons neer bij bepaalde gewoonten, speciaal die van onze culturele en godsdienstige achtergrond. We lopen achter de massa aan, rennen met de troep mee, en vormen ons naar de menigte. Aanpassing verkleedt zich in verschillende vermommingen zoals bijvoorbeeld wereldlijke conformiteit. Het is gemakkelijk om met de hoofdstroom mee te lopen omdat dat de weg van de minste weerstand is. Het is prettig om net als ieder ander te zijn – dezelfde materiële

doelen, de allernieuwste technologische snuffes, leuke kleren, het 'juiste' beroep te hebben, met de 'juiste' mensen om te gaan, in de 'juiste' omgeving te wonen, enzovoort. Voor het oog van de wereld is het uiterlijke beeld kortom gewoon oppermachtig. Als we het juiste beeld maar tonen zullen we bepaalde dingen bereiken.

Uitdaging voor tieners

Verder is er de conformiteit van het gedrag. Tieners worden bijvoorbeeld met een geweldige uitdaging geconfronteerd, zeker in het westen. Aan de ene kant willen jongeren heel anders lijken dan volwassenen, en in dit opzicht als *niet* aangepast gezien worden. Dat is een noodzakelijk aspect van volwassen worden – je eigen identiteit ontdekken, een persoonlijke indruk maken. Aan de andere kant zijn ze door anders te willen lijken nog steeds bezig zich te conformeren - nl. met hun medejongeren.

En er zijn meer subtiele vormen van aanpassing, zoals mentaal conformeren.

Er bestaat een natuurlijke neiging om de tijd door te brengen met mensen die net zo denken als wijzelf. Als we uitgesproken politieke opvattingen hebben, laten we ons verleiden om ons aan te sluiten bij een politieke partij die sympathiseert met onze ideeën. Als we academisch gevormd zijn, zullen we waarschijnlijk vrienden met een opleiding op hetzelfde niveau zoeken.

En sluiten we soms ook geen compromissen met onszelf, als we onze mentale instelling ten opzichte van anderen gemakshalve veranderen om het met hen eens te kunnen zijn terwijl we daarbij ontrouw zijn aan de stem van ons geweten?

Een van de Meesters zegt (Mahatma Letters, no. 2, 1993 ed.):

'Een adept is een van de zeldzame mensen van een generatie van onderzoekers die zich geheel heeft ontplooid: om een adept te worden moet hij de innerlijke drang van zijn ziel volgen, de voorzichtige overwegingen en spitsvondigheden van de wereldse wetenschap ten spijt.'

En ondanks het feit dat we geen adepten zijn en die innerlijke drang van de ziel vaak niet wordt gehoord, kan deze even belangrijk worden als ademen.

Dit betekent een fundamentele verandering in ons karakter; deze stem is voor ons veel waardevoller dan de redenties van wereldse 'wijsheid' en kan ons een nieuw inzicht geven in wat werkelijk belangrijk is in ons leven.

Er bestaat een natuurlijke neiging om de tijd door te brengen met mensen die net zo denken als wijzelf.

En ik denk dat conformisme van tijd tot tijd ook binnen de Theosofische Vereniging voorkomt en een risico is van het zich verankeren in een bepaalde manier van denken over het navolgen van de leringen van een paar theosofische uitblinkers. We denken misschien dat we de 'juiste' aanpak hebben of dat we 'correcte' theosofische antwoorden weten als het spirituele zaken betreft. Maar bestaat er wel een correcte theosofische aanpak?

Vrijheid van denken

Het besluit dat door de General Council is genomen over vrijheid van denken is een van de meest belangrijke documenten die er bestaan in onze wereldwijd vertakte vereniging. En dat is zo omdat het navolgen van deze resolutie de theosofie zal behoeden voor het afglijden naar een sekte. Het is bedoeld een blauwdruk voor ons te zijn, zodat onze denkprocessen niet jaar in jaar uit blijven steken in behaaglijke, goed passende sporen. Het moet ons eraan herinneren dat we anderen vrijheid op hun eigen theosofische pad moeten gunnen, dat we een standpunt naar voren kunnen brengen, maar dat we niet het recht hebben er een dogma van te maken en dat aan anderen op te dringen. Je conformeren lijkt prettig, maar ware vrijheid ontstaat alleen als we de boeien van

angst verbreken en het aandurven om een nieuwe manier van denken te ontwikkelen.

We zijn weggezonken in de bodem van het materialisme, niet in staat om vrijelijk de frisse lucht van wijsheid en waarheid in te ademen.

Onze cocon is een 'veilig' plekje waartoe we geneigd zijn onze toevlucht te nemen. De *Bhagavad Gita* beschrijft een wijze heel toepasselijk als iemand die 'altijd tevreden is en nergens een toevlucht zoekt'. Wij vluchten in gebed, in het gezelschap van anderen, in pijn, in onze emoties, in aardse doelen, in onze ambities en zo meer. Toch is een toevluchtsoord maar een *tijdelijke* schuilplaats. Er komt een tijd dat we de aard ervan, welke maya is, moeten leren begrijpen. En dan valt de cocon uiteen.

Innerlijk en moreel zuiveren

Laten we nog even teruggaan naar HPB; waar zij spreekt over de plichten van de theosoof voegt zij er nog aan toe: 'Het lagere zelf controleren en overwinnen door het Hogere. Jezelf innerlijk en moreel zuiveren; niemand en niets vrezen, behalve het oordeel van je eigen geweten. Nooit iets half doen; d.w.z., als je meent dat iets goed is, doe dat dan moedig en openlijk, en, als je denkt dat iets verkeerd is, begin er dan helemaal niet aan.' We moeten van binnenuit beginnen en de wil en kracht in ons gebruiken om de uiterlijke lagen van ons samengestelde ik, ons lager zelf, te overwinnen. Wanneer we dan ontvankelijk zijn geworden voor de hoogste spirituele invloeden door egoïstische activiteiten te beteugelen, bewijst dat onze overwinning.

Onze cocon is een 'veilig' plekje waartoe we geneigd zijn onze toevlucht te nemen.

Dan kunnen we een uiterst gevoelig en effectief werktuig worden waarmee we onze arbeid kunnen verrichten. De persoonlijkheid wordt niet inert als ze overwonnen of onderworpen wordt, maar

wel kalm, en klaar om in actie te komen als dat nodig is. We kunnen dan op een spontane wijze ingaan op de dagelijkse situaties in plaats van er ondoordacht op te reageren.

'Zichzelf innerlijk en moreel zuiveren'

Zuivering wil zeggen: bevrijden, reinigen, ophelderen, destilleren, verlossen, sublimeren. Zuivering kan dan vreugdevol worden en niet alleen een moeizame last. Tijdens onze aardse levensreis krijgen we op gezette tijden een tik op onze vingers, maar dat zijn juist de beste gelegenheden voor zuivering. Kunnen we niet elk probleem dat ons overkomt zien als een verdere mogelijkheid tot zelf-zuivering?

'Niemand en niets vrezen behalve het oordeel van je eigen geweten'

Angst is een grote belemmering bij het ontwarren van de draden van de cocon. Angst wordt aangewakkerd en in stand gehouden door ons eigegevoel. Wat is het oordeel van ons geweten? Misschien doelde HPB op de bovenste triade – Atma-Buddhi-Manas, of misschien wilde ze zeggen dat ons geweten de uiteindelijke scheidsrechter voor ons handelen is. *Moeten* we ons eigen geweten vrezen? Misschien alleen voor zover ons handelen bepaalde onplezierige consequenties heeft. Een gezond respect voor ons geweten kan een goed begin zijn, samen met het goed in het oog houden van de mogelijke gevolgen van ons handelen.

'Nooit iets half doen'

Als we ons met lichaam, ziel en geest aan een taak zetten, handelen we als totale, geïntegreerde wezens en trainen daarbij verschillende facetten van ons samengestelde wezen om goed en efficiënt samen te werken. Als we ons concentreren en ons op één punt richten ontstaat er een wonderbaarlijke besparing van energie, die het mogelijk maakt om wat meer van de wereldse last op zich te nemen. Krishna-murti beweert dat de toestand van de geest, als die helemaal zonder idee, gedachte, gevoel voor richting of motief is,

uit pure energie bestaat. Hij wees terecht ook op de dagelijkse verspilling van energie. Hoe vaak dwalen onze gedachten -plezierig maar wellicht doelloos- niet af door een maas in het web van ideeën en springen door associatie van idee naar idee? Sommigen antwoorden misschien dat dit geen kwaad kan. Maar helpt het onze evolutie? Laten we niet vergeten dat het denken een zeer goed ontwikkeld werktuig is. Als we leren te concentreren leren we het denken te stabiliseren en dan komt er een meer gerichte energie in het spel. En het is niet nodig dat *alle* gedachten stil worden voordat er enige vorm van vernieuwing ontstaat.

Evolutionaire groei

Samengevat: als we de patronen van ons conformeren en van onze behoefte aan een toevlucht bekijken, krijgen we er een idee van hoeveel uiterlijke invloeden ons vormen. Dit proces van vorming is een onvermijdelijk gevolg van onze nauwe onderlinge verbondenheid met alle leven en die is nodig voor onze evolutionaire groei. Maar dit bouwt tevens lagen rondom ons op, die onze waarneming van de waarheid versluieren. Onze evolutie voltrekt zich met een toenemende openheid en medegevoel die geleidelijk de overhand

krijgen over de neiging tot zich aanpassen. Dan beginnen we trouw aan onszelf te worden in plaats van te leven volgens de voorschriften van de maatschappij. Naarmate deze versluierende lagen beginnen te verdwijnen, bewegen we ons in de richting van het ware Zelf – een innerlijk tabernakel van vrede, een bron van onbeschrijflijke vreugde die geen grenzen kent en kunnen we onszelf op elk moment vernieuwen en revitaliseren. Dan ontstaat er een werkelijk onafhankelijk denken.

Er is in de theosofische wereld een groeiende behoefte aan *onafhankelijke* denkers die geen valse veronderstellingen aannemen, die gebaseerd zijn op 'horen zeggen', mensen met een goed hart, mensen die aanwezig zijn en die het doel van de theosofische vereniging echt begrijpen.

En wat is het wezenlijke of hoogste Zelf anders dan een universele staat van bewustzijn in plaats van een bewustzijn dat gespecialiseerd is?

Of in de wijze woorden van Sri Ram gezegd: 'Men moet allereerst trouw zijn aan dat ene Zelf, dat gelijkelijk in de harten van allen woont, toegewijd zijn, aan *diens* waarheid en *diens* waarden'.

Vertaling: Corrie Blaak

Maar zij die leven in vrede en in innerlijke rust,
die slechts het Hoogste zoeken, niet hun lager wezen,
zij die hun zinnen bedwongen hebben en vrij zijn van verlangen,
zij gaan het Pad van vrijheid en onsterfelijkheid,
zij vinden het goddelijk Atman, die goddelijke Zon.

(Mundaka Upanishad I.2.11
Uit: Upanishaden - Het mysterie van het zelf
door dr. W.H. van Vledder)